

DE HAAGSE TIJDEN

De Fred; het hart van onze Haagse weekenden

Pag. 5

Van alle markten thuis zijn

Pag. 6-7

Kom jij weleens in je wijkcentrum?

We doen meer dan je denkt!

wijkz

voor elkaar

wijkz.nl

De Haagse krant van alle tijden

Winkelen van toen

De laatste dagen bereiken mij veel berichten dat een bepaalde supermarkt zich beter gaat wapenen tegen winkeldiefstallen. Ze doen dat met een groot aantal camera's die het gedrag van klanten observeert. Een raar loopje, te lang bij een schap blijven staan en een product met twee handen beetpakken kan al reden voor controle bij de zelfscankassa zijn.

Mijn gedachten gingen bij het lezen van het artikel terug naar de jaren zestig van de vorige eeuw toen ik met mijn moeder mee ging boodschappen doen, in het toenmalige winkelcentrum Zuidlarenstraat, nu een Vinexwijk. De enige supermarkt die we toen hadden, was de buurtsuper van de Spar, geleid door het echtpaar Lipman. Alle overige winkels hadden nog toonbankbediening, zoals kruidenier Hendriks, slager Ensing, drogisterij Fijlstra en melk en kaashandel De Groot.

Waar we nu bij de drogisterijketens langs ellenlange schappen lopen met ons winkelmandje en zelfs de medicijnen voor het

grijpen liggen, stond je bij drogist Fijlstra voor de toonbank te wachten terwijl de heer Fijlstra in zijn smetteloos witte stofjas een half pond Wybertjes stond af te wegen. Geen gram te veel, want elk teveel gestorte Wybertje ging terug in de voorraadpot. Vader had een flesje terpentijn nodig. Dat werd uit een grote kraantjesfles in een bruin flesje getapt, waarna Fijlstra er eigenhandig een etiket op plakte. En ook Tri voor ontvetten, nu een verboden artikel, was nog vrij verkrijgbaar. Fijlstra was bijna arts, want hij had voor elke kwaal wel een oplossing!

Veel merkartikelen zijn in de loop der jaren verdwenen, ik

HUS-winkel uit de vorige eeuw

schreef er wel vaker over. Wie kent ze nog: Treets, Smarties, Pastachoco beregoed, Raak, Domo vla in die makkelijke pakken, Kwatta, Sunlight, 3es, Caraco ijs, Tasman, Leeuwenzegel, King Corn, Exota, Royco soepen, Castella, Brio margarine, Benbits, Donald Duck kauwgom, De Gruyter koffie en thee, Tjolk, Wajang boter, Rang, Popla, Skoll, Raider, Sierkan, Bonitos, Shandy, Vim, en ga zo maar door!

Bij melkhandel De Groot werden de melk, karnemelk en vanille of chocoladevla geleverd in glazen flessen van Van Grieken, Menken of de Sierkan. De lege flessen werden door moeder weer keurig afgespoeld ingeleverd. In die tijd waren er twee vla-soorten, de eerstvolgende was hopjesvla. Intussen bestrijkt de afdeling toetjes in de supermarkt vele meters koelcel.

Heeft de huidige supermarkt een broodafdeling die er niet om ligt, meestal vers gebakken via afbakovens; vroeger gingen we voor brood naar HUS. Het personeel bestond altijd uit keurige dames op leeftijd die klantvriendelijkheid hoog in het vaandel hadden staan. Wie is er niet groot geworden met King Cornbrood (van Japie), het fluweelzachte Casinobrood in geel cellofaan of het bruinbrood van Tarvo. Voor gebak was de keus onder andere uit Parijse Bol (een dwars doorsneden beschuitbol met gele room, roze glacé en een gekonfijt kersje), puddingstukjes van overgebleven koek en gebak, Moorkoppen (mag niet meer) en heerlijke tompoezen.

Verdwenen merken

Kruidenierswinkel uit de jaren zestig

Vervolg op pagina 2

KA-ME-TA TAPIJT

600 rollen op voorraad! **P** Gratis parkeren • Binnen 1 week stofferen mogelijk

Kijk ook op www.kameta.nl

9.5 374 beoordelingen

AMSTERDAMSE VEERKADE 51A - DEN HAAG - 070-346 70 44
Specialist Trappen stofferen • 900m2 showroom. Open: di-vrij: 09.00 - 18.00, za: 10.00 - 17.00 uur

Samen aan alles gedacht!

UITVAARTVERZORGING

J. Henning

www.henning-uitvaart.nl

070 345 48 10

Dag en nacht bereikbaar

Let op! Wij zijn verhuisd:
Laan van Eik en Duinen 38, Den Haag
(Ingang De Oude Hage)

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Actieweek Sintvoorieder1

Nog even en dan komt Sinterklaas weer aan land in Nederland! Helaas zijn er circa 20.000 kinderen die geen cadeau van de Sint zullen ontvangen omdat zij in (verborgen) armoede opgroeien of in (crisis)opvang zitten. Daarom voert Omroep West actie voor **Stichting Sintvoorieder1** die deze kinderen dan alsnog van een cadeau kunnen voorzien. De actieweek is van 18 t/m 22 november en we doen dit in samenwerking met diverse lokale omroepen uit de regio. Doet u met uw bedrijf ook mee met deze prachtige actie? Zamel cadeaus in met het personeel en kom deze live in onze uitzending doneren. De cadeaus moeten nieuw zijn en een waarde vertegenwoordigen van 1-25 euro. Snoepgoed mag ook. Je hoeft ze niet in te pakken. Wij zenden, samen met Den Haag FM, tijdens de actieweek live uit vanuit de Centrale Bibliotheek aan het Spui in Den Haag. Wilt u komen doneren? Neem dan via onderstaande mail contact met ons op. Alvast hartelijk dank!
reclame@omroepwest.nl

De Horsten

Onlangs vond ik, wonend in Heerenveen, een aantal exemplaren van De Haagse Tijden in de bus. Het artikel *De Horsten te Wassenaar* van Aad van Krevelen

(editie 23 juli 2024) deed mij terugdenken aan de prachtige kampeervakanties die we er als gezin hebben genoten. In augustus 1975, juli 1976 en juli 1977 stonden onze tenten op een grasveld naast een bosrand en een meertje. De ANWB organiseerde daar landgoedkampen en er waren meerdere gezinnen met of zonder kinderen. Wij hadden een zeilbootje en een opblaaskano mee. Van de mannen werd verwacht dat ze 's morgens o.l.v. de heer Van Wissen onderhoud op het landgoed deden. Tegen 12.00 uur kwam er een trekker met aanhanger op de camping aan, afgeladen met takken, die 's avonds een kampvuur vormden. Een aantal takken werd puntig geslepen om er aan het eind van de veertien dagen een feestelijke stokbroodmaaltijd mee te bereiden. In de middag gingen de gezinnen hun eigen gang. Wij bezochten Madurodam en museum Panorama Mesdag. Verder brachten we vele uren aan zee door en ook op de camping zelf. Ik geloof dat er na 1977, toen de heer Van Wissen afscheid nam, geen kampen

meer zijn geweest. Hoeveel kampen er voor 1975 geweest zijn, weet ik niet.

Roeline van der Zijpp

Museum 'ONSe' bunker

Ik, Gerard van Beek, ben momenteel druk bezig de bunker op het recreatieoord in Hoek van Holland op te knappen. Dat gaat zeer voorspoedig en ik hoop 1 maart 2025 open te gaan. Nu hebben wij een verzoek, namelijk of er mensen zijn die vanaf 1945 genoodzaakt waren om in de Duitse bunkers te gaan wonen omdat hun huizen afgebroken waren door toedoen van de Duitse bezetter. Samen met Eddy van Driel ben ik op zoek naar foto's en verhalen van mensen die in Duitse bunkers gewoond hebben. De reden dat wij dit vragen is dat wij in het nieuwe museum een expositie willen opstarten. Heeft u iets of kunt u ons helpen? Mail ons dan. Alvast mijn hartelijke dank en ik hoop u volgend jaar te mogen in verwelkomen in Museum **ONSe** bunker in Hoek van Holland.

Gerard van Beek
beek51@live.nl/
eddyvd1953@outlook.com

een traan van as

even
een moment
mijn ogen dicht
en het moment is uit het zicht
dromen
schieten langs mijn ogen
waarin waanzinnig
tranen stromen

het was haar wens dat ik haar liet gaan
door een traan van as

een druppel water
roept de tekst
eindeloze zee
niets is dan nog belangrijk
het kruimelt door mijn hand
einde van een band
ik wilde met haar mee

ik liet haar gaan
door een traan van as

gewoon verder
niets is voor altijd
misschien gedachten
die door je handen glijden
niets ter wereld
brengt andere tijden

de toekomst kijkt fier vooruit

dag lieve mam..

Vervolg voorpagina

Winkelen van toen

Hoewel ook het vlees tegenwoordig uitgestald ligt in de koelvitruines, ging er niets boven de ambachtelijke slager (in ons geval Ensing) die elk stukje vlees vers afsneed, waarbij de vraag "mag het iets meer zijn?" vrijwel zeker werd gesteld. Hierna kwam de vraag of de kleine een plakje worst mocht. Omdat ik toen al een afkeer had van vleeswaren kreeg ik van de - goed voor-

bereide - ondernemer een doosje Sultana-rozijnen.

Ach, ik denk nog steeds met plezier terug aan mijn kindjaren, waar ik bij De Gruyter de koffiebonen die mijn moeder uit een goudkleurige silo had getapt in de winkel bij de uitgang mocht malen in een grote rode koffiemolen. Ik heb thuis een grote verzameling De Gruyter attributen. Helaas heb

ik zo'n koffie silo nog niet kunnen bemachtigen, maar ik blijf daarvoor de rommelmarkten afstruinen.

Die tijden zijn voorbij. We rijden met de winkelwagen door de immense supermarkten met hun versafdelingen, terwijl de buurtwinkeltjes zijn veranderd in kapperszaken, Shusau-lounges of gewoon woonhuizen na ombouw. Geregeld is op gevels

Banket en broodzaak met toonbankbediening

nog de naam van de vorige ondernemer zichtbaar. Vaak in ere hersteld, zoals de vele muurschilderingen in Den Haag die de herinnering levend houden

aan de tijd toen geluk nog heel gewoon was.

Ruurd Berendes
r.berendes@ziggo.nl

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 60.000 exemplaren gratis af te halen op circa 300 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom Marcello & Els
Milja de Zwart

Distributie

Hubbel Den Haag

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Modepaleizen in Den Haag

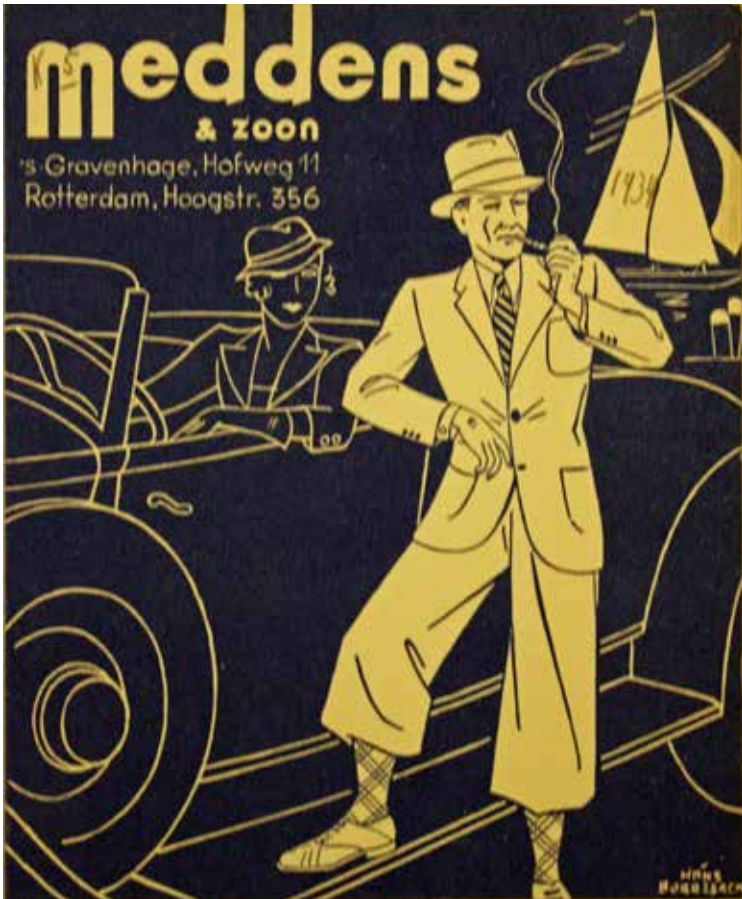
In de eerste helft van de twintigste eeuw wilden eigenaren van luxe winkels dat hun panden net zo mooi waren als hun producten. Dus lieten ze prachtige panden ontwerpen en bouwen.

Maison De Bonneterie

De eigenaren van Maison de Bonneterie, Joseph Cohen en Rosa Wittgenstein, begonnen in 1889 met een winkeltje in gebreide goederen op de Kalverstraat te Amsterdam. Omdat in het Frans een winkel in gebreide goederen een bonneterie heet, verwerkten ze dat woord in de naam van hun bedrijf.

Ook in Den Haag wilden ze een mooie zaak en ze gaven de architecten Jacot en Zinsmeister de opdracht een pand te ontwerpen dat in 1913 werd geopend. Het is een vrijstaand pand in de zogeheten 'Um 1800 Bewegung' stijl. Door het gebruik van natuursteen, ornamenten, torentjes en erkers heeft deze stijl de luxe uitstraling die past bij modepaleizen. De stijl deed het vooral goed tussen 1905 en 1914. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was er een tekort aan materialen, waardoor het moeilijk was om door te gaan met bouwen in deze stijl.

De krant Het Vaderland was onder de indruk van De Bonneterie en schreef: "De opening van dit gebouw is een feit van betekenis, zeker, in de eerste plaats voor onze vrouwelijke stadgenooten, die hier - en hoe zeer terecht! -, gehuldigd

Meddens, collectie Stichting Haags Industrieel Erfgoed

worden nu daar in h  r dienst, te h  rer eere en te harere gebruike, een paleis is neergezet, - maar een feit van betekenis ook voor de stad als zoodanig, voor Den Haag, dat   k en vooral door een modepaleis als De Bonneterie meer en meer het aspect en de waarde begint te krijgen van een wereldstad."

Meddens & Zoon

De firma Meddens kon zich een modepaleis van de grote

architect Berlage veroorloven. Het was een Gronings bedrijf dat oorspronkelijk gespecialiseerd was in korsetten. Een van de leden van de familie, Bernard I. Meddens wilde meer van de wereld zien en ging naar h  t centrum van de mode: Parijs. Na terugkomst begon hij samen met zijn vader in Rotterdam een herenmodezaak waarin ze nouveautés uit Parijs verkochten. Al gauw waren ze heel succesvol. In 1899 opende Meddens een vestiging in Den Haag, waarvoor in 1915 een nieuw pand werd gebouwd naar een ontwerp van Berlage. Dit pand wijkt af van de baksteenarchitectuur waar Berlage vooral bekend om is. De gevel is namelijk helemaal bekleed met natuursteen: het onderste gedeelte met donker graniet en daarboven met lichter getint zandsteen. Hij werkte ook voor dit pand samen met beeldhouwer Lambertus van Zijl, die de sculpturen aan de gevel maakte. Aan het gebouw zie je ook de stadswapens van Rotterdam en Den Haag, de twee steden waar Meddens in 1915 vestigingen had.

Gerzon

Uit een iets latere periode in de twintigste eeuw stamt het pand van het Modehuis Gerzon. In 1889 begonnen de gebroeders

Gerzon

Gerzon hun eerste winkel in dameskleding in Amsterdam. In 1906 openden ze een zaak in Den Haag aan de Venestraat 36-38. Al een maand later volgde een uitbreiding met Venestraat 44. Er volgde er nog meer, zodat uiteindelijk alle panden vanaf de hoek van de Kettingstraat tot en met Venestraat 48 in bezit hadden.

bij aanwezig waren. De Haagsche Courant noemde in een uitgebreid verslag het pand een "schitterend mode-paleis met een bijzonder cachet". Als bijzonderheid noemt de krant ook de uitgebreide hygiënische en veiligheidsmaatregelen, zoals nooduitgangen, brandblusmiddelen en personeelsliften. Het blad De Nederlander was

"De gevel kreeg kenmerken van de Amsterdamse school en een rijke decoratie in Art Deco stijl."

Deze lappendeken aan kleine winkeltjes was behoorlijk inefficiënt voor het modehuis. Daarom gaf de directie van Gerzon in 1924 aan architectenbureau Simons & Van Branningen de opdracht om een heel nieuw pand te ontwerpen. De gevel kreeg kenmerken van de Amsterdamse school en een rijke decoratie in Art Deco stijl.

De opening op 14 maart 1927 was een groot evenement waar de Haagse burgemeester Patijn en twee wethouders

onder de indruk van de luxueuze inrichting van de modezaak. Van deze inrichting is het trappenhuis met prachtige glas-in-loodramen nog steeds te bewonderen.

In alle beschreven panden zitten inmiddels andere winkels, maar deze en andere mooie winkelpanden zijn er gelukkig nog. En ze zijn nog steeds het bekijken waard.

Jacqueline Alders
info@jacquelinealders.nl

Geraadpleegde literatuur en verder lezen:

Koopmans, Botine & Valentijn, Dick. *Bleek van Begeerte, Winkelarchitectuur in Den Haag*. Gemeente Den Haag, afdeling Monumentenzorg en Welstand, in samenwerking met Stokerkade cultuurhistorische uitgeverij, 2014.
www.monumentenzorgdenhaag.nl
www.joodserfgoeddenhaag.nl
www.delpher.nl
www.shie.nl

Detail van Gerzon

21% KORTING

De winterjassen zijn binnen!
Wekelijkse nieuwe warme winter items.

Op de gehele collectie* 21% KORTING
Ook online alles verkrijgbaar met kortingscode: **korting21**

Actie is geldig van 13 tot 24 november
*m.u.v. de basis collectie pantalons en niet in combinatie met afgeprijsde artikelen

www.marijkemode.nl

Badhuisstraat 20 | 2584 HK Den Haag | 070-3631990
Gewijzigde openingstijden: wo t/m za - 10.00 tot 17.00 uur

Ambachtelijke Meubelstoffeerderij Lodewijk is er voor uw totale meubelrestauratie. Gespecialiseerd in:

- Herstoffering van banken en fauteuils
- Vernieuwing van binnenwerken
- Fauteuils en politoeren
- Leerreparatie
- Antiekrestauratie
- Biezen-, rieten- en rotanstoelen
- Vloerbedekking en gordijnen

Optimale service, garantie en kwaliteit. Wij halen en brengen gratis!

Keuze uit méér dan 600 soorten bekledingsstof. Kom langs in onze winkel met uw stoel of fauteuil. Of één van onze medewerkers komt bij u langs met onze mobiele winkel, waarna we u direct een offerte kunnen doen.

Stoffering Lodewijk (hoofdvestiging) • Reinkenstraat 111, Den Haag
Voor informatie of een vrijblijvende offerte ons centrale nummer: **070-3922344**

WWW.STOFFERINGLODEWIJK.NL

P.H. Frauenfelder

- loodgieters
- installatie
- daktechniek
- 24h service

www.phfrauenfelder.nl

Vestiging Rotterdam

Graafstroomstraat 35b
3044 AN Rotterdam

T 010 - 850 12 00
info@phfrauenfelder.nl
www.phfrauenfelder.nl

Vestiging Den Haag

Oude Haagweg 617
2552 GK Den Haag

T 070 - 325 44 40
info@phfrauenfelder.nl
www.phfrauenfelder.nl

Service

Sanitair

Verwarming

Woning aanpassing

Dak

Vrijblijvende offerte?
BEL: 070 - 306 16 96

Senioren-verhuizing
Volledig verzorgd!

Woning-ontruiming
Huur- en koopwoning

Schilder-en kluswerk
Stofferen en behangen

Spoed-oplevering
Binnen 7 dagen leeg

www.seniorenhulp.com

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Enrico, Martijn, Jasper en John Jellema

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

- Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
- Pasvormcorrecties en reparaties
- **Gratis** behandeling aan huis
- 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
- Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort recht t.o. halte tram 3 en 12)

www.novodent.nl

De mooiste kerstreizen
Gewoon perfect geregeld.

Kerst in Drenthe 5-daagse busreis	reiscode: kdzla01	vanaf p.p. 769
Kerst in het Zwarte Woud 8-daagse busreis	reiscode: kdend04	vanaf p.p. 874
Kerst in de Neckarvallei 8-daagse busreis	reiscode: kddit03	vanaf p.p. 974
Kerst in Dresden, Leipzig en Weimar 8-daagse busreis	reiscode: kdmpz01	vanaf p.p. 1074
Kerst en Oud & Nieuw in Polen 13-daagse busrondreis	reiscode: kdpl302	vanaf p.p. 1274
Kerst en Oud en Nieuw in de Alpenlanden 12-daagse busreis	reiscode: kdwdn02	vanaf p.p. 1864

Alle vanafprijzen zijn inclusief reserveringskosten, Calamiteitenfonds en SGR-bijdrage

www.dejongintra.nl/kerstreizen
Bel 0180 - 457 803 of ga naar je ANVR reisadviseur

De Fred; het hart van onze Haagse weekenden

Het is een van die typische zaterdagochtenden. De lucht is fris, maar niet te koud, de bladeren verkleuren langzaam in de warme herfsttinten en de zon breekt net door de wolken. Zoals bijna elk weekend lopen we met Sparta, onze trouwe Pomeriaan, door de Frederik Hendriklaan, of zoals de Hagenaren het liefkozend noemen: 'De Fred'. Voor ons is deze charmante winkelstraat inmiddels een vertrouwd deel van ons leven geworden sinds we ons, net voor de uitbraak van de pandemie, in het prachtige Statenkwartier hebben gevestigd.

Ik heb altijd al iets willen schrijven over Den Haag, maar lange tijd wist ik niet precies waarover. Totdat het me een keer tijdens een wandeling door De Fred duidelijk werd: het moest natuurlijk hierover gaan. Want deze straat, met zijn levendige winkels, vriendelijke winkeliers en internationale flair, is voor ons als een tweede thuis geworden.

Mijn achtergrond is anders dan die van veel Hagenaren. Ik heb het grootste deel van mijn leven in Arnhem gewoond en na een aantal jaren in Dublin doorgebracht te hebben, zijn mijn Deense partner en ik teruggekeerd naar Nederland. We kozen ervoor om ons in Den Haag te vestigen vanwege haar prachtige combinatie van stadse drukte en serene rust. Statenkwartier, met De Fred als kloppend hart, bleek de perfecte plek voor ons.

Vanaf het moment dat we hier kwamen wonen, voelden we ons meteen welkom. Er heerst een warme, bijna dorpse sfeer in deze bruisende wijk. Winkeliers begroeten ons inmiddels met een glimlach en weten vaak al wat we komen halen. Dat begint natuurlijk al met Sparta. Hij is zo'n beetje de ster van De Fred, die van vrijwel elke winkelier een aai of een lekker hondensnoepje krijgt. Met zijn pluizige vacht en vrolijke kwispelstaart trekt hij gegarandeerd aandacht, en

Paagman

eerlijk gezegd vinden wij dat helemaal niet erg. Het geeft ons iedere keer het gevoel een beetje onderdeel te zijn van de gemeenschap hier.

Onze vaste route begint meestal bij de dierenwinkel, waar Sparta zijn boodschapjes krijgt en natuurlijk uitgebreid wordt verwend door het personeel. Terwijl we daar staan te kletsen, kan ik niet anders dan glimlachen bij het zien van de vriendelijkheid die zo kenmerkend is voor deze straat. Het is niet zomaar een plek om snel even boodschappen te doen; mensen nemen hier de tijd voor elkaar. Het is op maat, alles voelt persoonlijk.

Na de dierenwinkel lopen we door naar Anne & Max, een gezellig café waar we stevast neerstrijken voor een kop koffie. Het is zo'n plek waar je altijd mensen ziet zitten die rustig een boek lezen, in gesprek zijn met vrienden, of gewoon genieten van een moment voor zichzelf. Wij

doen vaak hetzelfde: even ontsnappen aan de hectiek van de week, een goede cappuccino erbij en gewoon genieten van de sfeer. We zijn hier al zo vaak geweest dat het personeel ons herkent en ons stevast een tafeltje bij het raam geeft, waar we Sparta onder de tafel laten dutten terwijl wij ontspannen.

Van Anne & Max lopen we door naar Bakker van Maanen, dé plek voor ons lievelingsbrood. De geur van versgebakken brood die ons bij binnenkomst tegemoetkomt, geeft meteen een huiselijk gevoel. Het is een ritueel geworden om hier ons weekendbrood te halen - altijd dat ene speciale brood waar we geen genoeg van kunnen krijgen.

De bloemenkiosk op de hoek is een vast onderdeel van onze route. Het is bijna onmogelijk om hier niet even te stoppen voor een vers boeket bloemen. De kleurrijke bloemenpracht die daar uitgestald ligt, vrolijkt niet alleen onze woonkamer

Bakker Van Maanen

op, maar ook ons humeur. Of we nu iets te vieren hebben, of gewoon omdat we gasten verwachten, een mooi bos bloemen hoort erbij.

Als we iets extra's te vieren hebben, wandelen we langs Bosman Wijnkopers voor een heerlijke fles wijn. De bediening is altijd behulpzaam en deskundig, en ze weten precies wat we zoeken. Soms houden we het bij een klassieke rode wijn, andere keren experimenteren we met een spannende, nieuwe smaak. De internationale selectie doet ons altijd denken aan de tijd die we in het buitenland hebben doorgebracht en het is juist die wereldse sfeer die zo kenmerkend is voor De Fred.

En dan, als kers op de taart, is er natuurlijk Paagman. Onze favoriete boekenwinkel en mischien wel de gezelligste plek in de hele straat. Het voelt er bijna als een tweede woonkamer. We brengen hier uren door met snuffelen door de boeken, bladeren in nieuwe titels en uiteindelijk strijken we met een stapeltje in het café neer om rustig door te lezen. Terwijl zij vaak de Engelse sectie afstruimt, ben ik te vinden bij de Literatuursectie. Er is iets bijzonders aan het doorbladeren van een boek in zo'n warme, knusse

omgeving, wetende dat je straks naar huis gaat met een nieuw verhaal dat je kan meeslepen naar andere werelden.

Wat voor ons zo speciaal is aan De Fred, is de mix van die internationale sfeer en de lokale gezelligheid. Mijn partner, die als expat naar Nederland kwam, voelt zich hier helemaal thuis. Voor haar is de internationale vibe, die zo typerend is voor Den Haag, een belangrijke reden om van deze stad te houden. Ze geniet volop van de diversiteit in winkels, het horen van verschillende talen om haar heen en het ontmoeten van mensen uit allerlei delen van de wereld. Voor mij is het juist die typisch Nederlandse, bijna dorpse charme die me zo aanspreekt. De combinatie van die twee werelden maakt De Fred uniek.

Nu, zoveel jaren later, hebben we niet alleen een band opgebouwd met de straat zelf, maar ook met de mensen die er werken. Het is een plek waar je je welkom voelt, waar je deel uitmaakt van een gemeenschap en waar je iedere keer weer met plezier naartoe gaat. Voor ons is De Fred meer dan alleen een winkelstraat; het is een plek vol herinneringen, warmte en gezelligheid.

Elke wandeling over De Fred brengt ons even terug naar die bijzondere momenten die we samen hebben beleefd. Van de rustige ochtenden tot de drukke middagen, van het snuffelen door boeken bij Paagman tot de vrolijke begroetingen van de winkeliers - het is een stukje Den Haag dat voor altijd een bijzondere plek in ons hart heeft.

Maiwand Nazary
maiwand_nazary@live.nl

De dierenwinkel, waar onze Sparta zijn boodschapjes krijgt

Bloemenkiosk 'De Fred'

Van alle markten thuis zijn

Al bladerend door het straatnamenboek van 's-Gravenhage kwam ik zevenmaal het woord markt tegen. Hier werd in het verleden van alles en nog wat verhandeld, zoals hout, kalveren, beesten en turf. Hoe zou dat idee ontstaan zijn om goederen op een markt te koop aan te bieden, zo vroeg ik mij af.

Het woord markt vindt zijn oorsprong in het Latijnse woord voor handeldrijven mercan. Mercatus was de plaats waar openbare handel plaatsvond. De Romeinse god die zowel verantwoordelijk was voor de handel als voor de winst en de dieven heet Mercurius. Zo ziet u maar weer dat het maken van winst en het stelen kennelijk niet zo heel veel van elkaar verschillen. Lang geleden bestonden er nog geen markten in ons land, omdat hier geen behoefte aan was. Men produceerde en oogstte aanvankelijk alleen voor zichzelf, voor het eigen gezin en de familie. Toen er later sprake was van overschotten wilde men die gaan ruilen met andere families en zo ontstonden er langzamerhand een primitief soort markten. Men kwam dan samen op dorpspleinen bij bruggen en kanalen om directe levensbehoeften met elkaar te ruilen. In de steden kregen de burgers het recht om dit soort handel te drijven en later werd dit uitgebreid, zodat ook mensen van buiten de stad

hieraan konden deelnemen. Waarschijnlijk werd in Zwolle rond het jaar 1000 de eerste markt van ons land georganiseerd. Niet zo lang hierna kende Maastricht overigens ook al vaste marktdagen.

Echte markten ontstonden echter pas toen het muntstelsel werd ingevoerd. Zo'n 2000 jaar geleden werd er gebruikgemaakt van Romeinse munten, omdat de Romeinen een deel van ons land overheersten. Later gingen vrijwel alle landen, provincies en steden hun eigen munten gebruiken. Karel de

“Een jaarmarkt kon wel twee weken duren en enkele malen per jaar plaatsvinden.”

Grote (742-814) heeft geprobeerd een uniform muntstelsel in te voeren, maar dat is slechts ten dele gelukt. Op 18 september 1816 werd de muntwet ingevoerd en vanaf dat moment werd het decimale muntstelsel in ons land gebruikt.

Het egaliseren van het marktterrein, 1936, Haags Gemeentearchief

de jaarmarkten. Zo'n jaarmarkt kon wel twee weken duren en enkele malen per jaar plaatsvinden. Hier kwamen zelfs handelaren uit verre landen op af. Er werden niet alleen dieren, grondstoffen en goederen te koop aangeboden, maar vaak werd er een kermis aan toegevoegd en lieten ambachtslieden zien hoe ze hun producten maakten. De betreffende heersers probeerden handelaren naar zo'n jaarmarkt toe te lok-

ken omdat ze hier zelf ook aan verdienden. Daarom bestond er een regel die marktvrede werd genoemd. De handelaren werden door die heersers beschermd en mocht iemand nog een straf uit moeten zitten dan werd hij tijdens zo'n jaarmarkt niet opgepakt.

Het marktplein bevond zich op een centrale plaats in de stad of het dorp. Rond dit plein stonden veelal een kerk, een raadhuis, de waag en een aantal herbergen. Lang niet iedereen ging er heen om iets te kopen. Je kon er zo rondlopen omdat de kramen op dit plein stonden, je hoefde dus geen deur door en de sfeer was er meestal gemoedelijk. Je deed er - en dit geldt als het goed is nog steeds - sociale contacten op en het ging de eenzaamheid tegen. De genoemde heersers verleenden bepaalde steden en dorpen het recht om binnen hun grondgebied een markt te mogen gaan houden en zo zijn steden als Gouda en Leiden tot bloei gekomen.

De oudste markt in onze stad die ik heb kunnen vinden, was de markt waar hout aangevoerd werd en waar dit hout werd gemeten. Het gaat hier om de kade van een gracht die de naam Houtmarkt kreeg. Deze naam wordt al in 1596 genoemd en moet niet verward worden met het huidige steegje dat die naam draagt.

P.C. la Fargue Markt in Den Haag, 1769

In 1614 was er op de Prinsegracht nabij de Grote Markt al een markt waar groente en fruit werden verkocht. De lokale bevolking had er al snel een naam voor bedacht: De Maag. Zoals u weet zijn Hagenezen er goed in om dit soort namen te bedenken. Deze markt werd in de loop der eeuwen steeds omvangrijker. Zo werden er als voorbeeld rond 1920 al bananen verkocht en dat waren in die tijd nog exotische vruchten. Door die groei en het feit dat er vrachtwagens af en aan reden en dat er veel afval achterbleef, besloot het

“In 1614 was er op de Prinsegracht nabij de Grote Markt al een markt waar groente en fruit werden verkocht: De Maag.”

gemeentebestuur een andere plaats voor zo'n markt te gaan zoeken. Zo werd er aan het Oranjeplein, de Veenkade en de Toussaintkade gedacht. Tussen het Transvaalkwartier en de Schilderswijk lag echter een groot stuk onbebouwd terrein van meer dan twee hectare,

Boekenmarkt op de Grote Markt in 1924, Haags Gemeentearchief

dat uitermate geschikt leek om de markt naartoe te verplaatsen. Op 16 mei 1938 werd de markt hier dan ook geopend. Wel besloot de gemeenteraad op 22 juli 1935 al dat er “op de Groote Markt een bloemen- en boekenmarkt gehouden zal worden. Daardoor zal een fleurig en karakteristiek stadsbeeld op de historische plaats worden behouden, waartoe de voorgenomen boombeplanting en restauratie van de oude pomp zullen medewerken”.

Er hebben 72 openbare pompen in onze stad gestaan en dit was er één van. Hij is rond 1950 verwijderd. Hoewel er ook mensen tegen de verplaatsing van de markt waren - het zal eens niet waar zijn - was dit in het algemeen een verbetering.

Tekening van een markt

terwijl de lasten der kooplieden belangrijk lager zullen zijn dan op de tegenwoordige markt en bij een overeenkomst met de tegenwoordige kramenverhuurders”.

We hebben het hier over de grootste markt van Nederland en misschien wel de grootste van heel Europa met wel 528 standplaatsen. De koopwaar weerspiegelt de multiculturele

bevolking van onze stad en meer dan 30.000 bezoekers per dag is geen uitzondering. In de jaren 2014 en 2015 is de markt vernieuwd. Er werd een nieuw marktkantoor met horeca gebouwd en de wandelpaden werden verbreed. Men spreekt van een overdekte markt omdat alle kramen overdekt zijn. En ook hier leert men bij het scheiden der markt de kooplui kennen. Ik las ergens dat het beroep van

standwerker het mooiste vak van de wereld en omstreken is. Het is uiteraard de kunst om je waren aan de man en vrouw te brengen. Dit gaat, als het goed is, met humor en originaliteit gepaard. Je moet zorgen dat er een stand ontstaat. Hiermee wordt een kluitje mensen bedoeld dat blijft staan.

Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

Art Deco versiering met de handel als onderwerp

Het voelde als een bevrijding

Shoppen. Waarom weer een Engels woord? Is er iets mis met 'winkelen' of 'boodschappen doen'? Ik heb niets met shoppen. Als ik iets nodig heb, ga ik gericht naar een winkel toe waarvan ik weet of denk te weten dat ze het hebben. Product pakken, afrekenen en wegwezen. Is het er niet dan zoek ik in mijn hersenpan naar een alternatief verkooppunt in de buurt. Daar ga ik dan lijnrecht op af. Erin, eruit. Klaar.

Doelloos rondwandelen in winkelstraten of in winkelcentra is niets voor mij. Ik heb niets met etalages kijken, met paden in winkels aflopen, zoeken in rekken of op schappen. En dat alles in een laag tempo, voortdurend mede-shoppers ontwijkend. Ik word nogal moe van dat geslenter. Krijg pijn in mijn hoofd, rug en voeten. Het heeft voor mij ook niets met 'een belevenis' te maken. Met 'leisure' (het besteden van vrije tijd) of zoiets wat 'deskundigen' je proberen wijs te maken.

Ik denk dat de oorzaak overigens in mijn jeugd ligt. Als kleine jongen nam mijn moeder mij eens in de zoveel tijd mee naar 'de stad'. Dat wil zeggen: Den Haag (toen nog aangeduid als 's-Gravenhage) centrum. Meestal op mijn schoolvrije woensdagmiddag. Dan werd ik meegetroond naar Maison de Bonneterie, Gravenstraat nr 2. Destijds top of the bill. Luxer dan luxe. Houten kasten, dikke tapijten, fauteuils, damasten gordijnen, kristallen luchters, koperwerk, manshoge geslepen spiegels. Het rook al naar boenwas. En toch was het er in mijn beleving muf.

Op de derde etage was de kinderafdeling. Daar werd dan door mijn moeder, samen met een overbeleeftde, suikerzoete verkoopster op leeftijd, kleding voor mij uitgezocht. Die ik uiteraard ook moest passen. Grijs flanellen broek aan, grijs flanelen broek uit. Overhemd aan,

overhemd uit. Trui aan, trui uit. En dat in schier eindeloze herhalingen en combinaties. Draaien, lopen, zitten. Ik herinner me dat ik vaak vluchtte naar de lift die, bediend door een liftboy, tussen de diverse etages pendelde. Ik stapte in en 'verdween'. Ook richting de kelder en de zolder van het warenhuis. Daar haalde ik de liftboy wel toe over. En vooral niet stoppen op de derde tijdens onze horizontale tochten.

Ik had er een hekel aan. Tot op de dag van vandaag heb ik een afkeer van doelloos aan- en uitkleden. Ik wilde de kleding die De Bonneterie leverde ook helemaal niet. Niemand op school zag er zo uit. En als ik bij het voetballen op het schoolplein dan eens viel en met een gat in mijn flanellen grijze broek thuiskwam, was mijn moeder in tranen. Niet vanwege de wond op mijn knie, doch vanwege de gehavende pantalon.

Als we dan eindelijk uit Maison de Bonneterie 'ontsnapt' waren, was de lijdensweg nog niet ten

Gravenstraat, Maison de Bonneterie, interieur. Foto Dick Valentijn, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Haags Gemeentearchief

Maison de Bonneterie

einde. Dan moesten we naar Manfield, recht tegenover De Bonneterie, Gravenstraat 3. Schoenen uitzoeken. Ook hier hetzelfde ritme: schoenen aan, schoenen uit. Stapels half en helemaal geopende dozen om ons heen. "Loop eens een stukje". "Hoe vindt u die staan, mevrouw?" Mij werd trouwens nooit iets gevraagd. "Zitten ze lekker?" of "Klemmen ze niet?" Niets van dat al. Uiteindelijk vertrokken we met een stel echt lederen schoenen. Eigenlijk onbruikbaar voor een schoolgaande jongen. Maar ja, ik had niets te zeggen. Luisteren, braaf zijn, incasseren. Voetballen deed ik er toch wel mee. Jammer dan van die leren neuzen. En voor mijn moeder.

Pa liet het allemaal gaan. Die werkte als ambtenaar op Binnenlandse Zaken en bemoeide zich er niet mee. Totdat ik tijdens een weekeinde dat mijn moeder naar haar familie in Nijmegen was, mijn nood klaagde. Kort daarop - het was zaterdag - vertrokken mijn vader en ik per fiets naar Den Haag. Doel van de reis: modehuis Gerzon, Venestraat 40. Hier kocht ik met vaders toestemming de eerste door mij zelf uitgekozen broek: een zwarte spijkerbroek. Het voelde als een bevrijding. Ik was zo trots als een pauw!

Zondagavond kwam mijn moeder thuis. Enthousiast toonde ik haar in de woonkamer mijn 'aanwinst'. Ze kon het niet waarderen. Mijn vader kreeg een hele riedel over zich heen. Hij nam het gelaten. Net als ik trouwens. De broek droeg ik nog vaak. Ook naar school waarmee ik, eindelijk, geheel in de pas liep met de kleding van de klasgenoten. Mijn moeder heeft me daarna nooit meer meegesleept naar De Bonneterie of Manfield. Wel naar Gerzon, waar ik dan ook weer de lift in vluchtte. Die kon ik zelf bedienen. De bordjes 'buiten dienst' had ik ontdekt in de la van een tafel tegenover de liftdeuren. Die hing ik dan op om vervolgens vrolijk heen en weer te zoeven tussen de etages. De lol duurde niet lang. Mijn moeder was de wanhoop nabij. Het was voortaan aan mijn vader en mij om mijn kleding te regelen. Al snel was het uitsluitend mijn keuze wat ik aan trok. Totdat mijn vriendinnen dat voor mij gingen uitmaken. Maar dat vond

ik niet erg, als ze me maar leuk bleven vinden. Het passen had ik er, in ruil voor wat kusjes en een glimlach, wel voor over.

Maar 'shoppen', nee, dat is er nooit meer ingekomen. Gelukkig houdt mijn vrouw er ook niet van. Zal vast geen toeval zijn. Het winkelen is nu verplaatst naar internet. Pakjes in ontvangst nemen aan de deur, of ophalen, en bijna even zo vaak vervolgens weer terugsturen. Ik merk dat ik ook daar behoorlijk de pest in krijg. Misschien niets meer kopen?

Maison de Bonneterie (opgericht in 1895) sloot overigens in 2014. Het pand uit 1913, een rijksmonument, wordt nu 'bewoond' door H&M die daarvoor het hele interieur heeft verkracht. Modehuis Gerzon (stammend uit 1904) ging in 1973 failliet. Het pand uit 1927 is een gemeentelijk monument. Het staat nu leeg nadat de laatste 'bewoner', Esprit, failliet werd verklaard.

Voor de goede orde: ik heb niets tegen mijn shoppende landgenoten. Als zij ervan genieten, prima. En als het de omzet van ondernemers ten goede komt, idem dito. Mijn verhaal is puur gebaseerd op mijn eigen belevenissen. En dat in de jaren zestig van de vorige eeuw. Ik kom heus wel in de stad of in een winkelcentrum. Maar mijn favoriete plekken om naartoe te gaan, zullen het nooit worden.

Carel Goseling
cargoseling@hotmail.com

Winkelende dames in Maison de Bonneterie. Foto uit 1979, Robert Scheers, Haags Gemeentearchief

Hoogstraat vanaf Grote Halstraat richting Gravenstraat, Maison de Bonneterie

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Fiat 850

Fiat is altijd sterk geweest in het ontwerpen en produceren van kleine auto's met een geheel eigen karakter. De 500 en 600 zijn daar mooie voorbeelden van. En ineens was daar de 850 in 1964. Een bijzonder ontwerp. Motor achterin, maar een heel korte achterkant en een heel aparte lijn die toch een beetje aan een grotere 600 deed denken. Bagageruimte voorin onder de 'motorkap' die tegenwinds openklapte en een interieur met ruimte voor vier personen, zoals Fiat je wilde doen geloven.

Sterker nog, een goede kennis van mij is er zelfs met vijf personen mee op vakantie naar Spanje gegaan. Maar ja, dat waren de jaren zestig, dus wisten wij veel van comfort, SUV's en meer van dat soort ruimtedoe. Tweedeurs met niet-verstelbare, maar wel naar voren klapbare stoeltjes voor een instap naar de achterbank. Uiteraard ging ik naar de introductieshow van Fiat-dealer Swart in de Parkstraat in Den Haag. Toch

een bijzonder en elegant model voor die tijd. Hij had 39 pk met een topsnelheid van 120 kilometer per uur. De 850 kostte toen 4945 gulden. En dan die kleuren... Ik herinner mij nog een lichtblauwe met banden met een smal, wit vlak. Een toch wel eigentijds dashboard met de Fiat tuimelschakelaars voor het licht en de ruitenwissers. Alle Fiats hadden in die tijd dat paddenstoelachtige contactsleuteltje met dat langwerpige model voor

de deursloten. Met de code van de sleutel erin gegraveerd en die stond ook in het contactslot. Handig voor het dievigilde. Bij de handrem een hendel voor de choke en de starter. Toen normaal, daarna verdwenen en nu is die startknop weer zeer eigentijds en sportief. Gekke wereld toch! Tochtraampjes in de voorportieren en voor die tijd veel ruimte. Het 850 cc motortje deed goed zijn best en zoals bij

alle Fiats nodigde hij uit tot een sportief rijgedrag. Op het achterklepje zat geen slot. Gewoon een lipje dat je omlaag moest drukken en dan ging de klep open. Daar zat ook de benzinedop. Zou je nu niet meer in je hoofd halen, zo zonder slot. Ook op de 850 plakte de fabrikant op de achterrauit een transparante sticker met de letters FIAT in witte letterblokken die de meeste eigenaren tot mijn verbazing ook

nog op de ruit lieten zitten. De 850 bleef in productie tot 1971 en er werden in totaal 1.780.000 exemplaren van geproduceerd. In de loop van de jaren ontwikkelde Fiat op basis van de 850 een Coupé en een Spider versie. In die tijd kocht ik mijn eerste nieuwe Fiat. Ja, een 850 Sport Coupé. Een beeldschone auto!

John Vroom
johnvroom@planet.nl

Bezoek onze prachtige riviercruiseschepen in Rotterdam!

Open Dagen!

19 & 20
november
2024 in
Rotterdam

Feenstra Rijn Lijn is de grootste Nederlandse aanbieder van Europese riviercruises over de Rijn, Donau, Moezel, Main, Saar en de Nederlandse en Belgische wateren. De vloot van Feenstra bestaat in 2025 uit zes comfortabele passagiersschepen. Vanwege het grote succes van de afgelopen jaren en de groeiende interesse in de reizen van Feenstra organiseren wij weer Open Dagen. Op **dinsdag 19 november 2024** en **woensdag 20 november 2024** in Rotterdam. We heten u van **10.00 uur** tot **16.00 uur** van harte welkom aan boord.

Graag nodigen wij u uit om een kijkje te komen nemen aan boord Op dinsdag 19 november 2024 en woensdag 20 november 2024 liggen drie van onze schepen afgemeerd in Rotterdam aan de Oosterkade. De volgende schepen zijn te bezichtigen: Horizon, Salvinia en de Johann Strauss. Onze medewerkers vertellen u aan boord meer over alle mogelijkheden om met Feenstra zo'n prachtige riviercruise

te maken. In de lounge bieden wij u een kopje koffie of thee met iets lekkers aan.

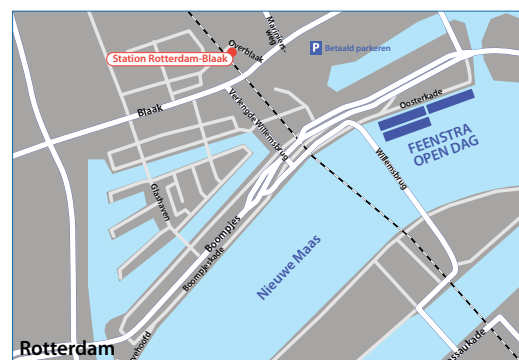
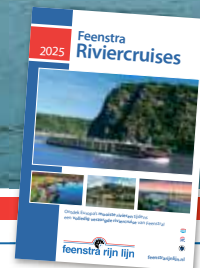
Parkeren

U kunt parkeren in parkeergarage Oude Haven, Burgemeester van Walsumweg 718 (betaald parkeren). Op de Oosterkade is een beperkt aantal parkeerplaatsen beschikbaar (betaald parkeren).

Openbaar vervoer

Als u met openbaar vervoer reist, neemt u de trein naar station Rotterdam Blaak. Vanaf daar is het dan ca. 10 minuten lopen. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar www.9292.nl.

Kunt u ons niet bezoeken op de Open Dagen, maar bent u wel geïnteresseerd, bestelt u dan onze brochure voor 2025 via de website of per email!

Vaar ook mee op

www.feenstrarijnlijn.nl | info@feenstrarijnlijn.nl | 026-4452805

feenstra rijen lijn

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

GRATIS TAXATIEDAGEN

Elke woensdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur

Elke WOENSDAG: munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten

Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? Moeten we die oude bankbiljetten inleveren?

Elke DONDERDAG: goud, zilver, sieraden, kunst, antiek, militaria en Pokémonkaarten

In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? Hebben die oude onderscheidingen en militaire spullen nog waarde? Zijn Pokémonkaarten interessant?

U bent niet de enige met vragen over stukken die bij u thuis liggen. Om hier een antwoord op te krijgen organiseert **Heritage Auctions Europe** deze open inloopdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Bezoek ons op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie met een kopje koffie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: **030-6063944** en www.ha-europe.com. Bel ons ook even als u meerdere zaken (bv. munten en sieraden) op 1 dag wil combineren. Tot ziens in IJsselstein!

Klassiek met taart

Samen met het Ciconia Consort introduceert Theater en Filmhuis Dakota de intieme kamer-muziekserie *Klassiek met Taart*. Onder het genot van een kopje koffie en gebak geniet je maandelijks van verschillende ensembles van het Ciconia Consort. Laat je verrassen door de veelzijdigheid van

klassieke muziek. De afwisselende thema's en het repertoire dat varieert van barok- en volksmuziek tot hedendaagse muziek, worden tijdens de concerten op persoonlijke wijze gepresenteerd door de musici.

Wanneer & waar: ma 18 nov & ma 16 dec, 10.00u, Theater en Filmhuis Dakota, Zuidlarenstraat 57

Meer info via theaterdakota.nl

Stapelbedbroers in Branoul

Stapelbedbroers Aad Meinderts (1957) en Koos Meinderts (1953) zouden aanvankelijk slechts één avond optreden in het Haagse Theater Branoul, maar de belangstelling is zodanig dat ze er viermaal staan. Toen Aad en Koos opgroeiden in een groot, katholiek gezin in Loosduinen konden ze elkaar wel vermoorden. Nu zijn ze blij dat ze dat niet hebben gedaan. Ze delen veel, onder andere hun liefde voor literatuur. In hun voorstelling *Stapelbedbroers* lezen ze afwisselend verhalen en gedichten over hun Haagse jeugd, vol weemoed en humor, romantisch realisme over ouders en kinderjaren, schrijvers en boeken, de liefde en de dood. En soms sijpelt het wereldnieuws door. Voor de voorstellingen op 30 november en 12 december zijn nog kaarten verkrijgbaar.

Wanneer & waar: za 30 nov & do 12 dec, 20.15u, Theater Branoul, Maliestraat 12

Meer info via branoul.nl

Speelcafé in Laaktheater

Speelcafé voor de allerkleinsten in Laak en hun ouders, oma's en opa's of begeleiders. Plezier voor de allerkleinsten! Leuk ouder en kind programma voor grote en kleine bewoners van Laak waarin je kunt spelen en ontdekken onder begeleiding van onder andere een dans-, muziek- of beeldend kunstenaar. Iedere dinsdag ben je welkom vanaf 9.00 uur voor een lekker kopje koffie of thee en kan je (klein-) kind in de speelhoek in de foyer spelen. Om 9.30 uur wordt iedereen opgehaald door de kunstenaar en ga je de grote studio of de theaterzaal in. Dit programma is van 9.30-10.45 uur. Geschikt voor kinderen van 0 tot 3 jaar.

Wanneer & waar: iedere dinsdagochtend t/m 17 dec, Laaktheater, Ferrandweg 4T
Meer info via laaktheater.nl

Koning ontvangt geloofsbrieven ambassadeurs

Woensdagochtend ontvangt koning Willem-Alexander op Paleis Noordeinde in Den Haag met grote regelmaat nieuwe ambassadeurs die hun geloofsbrieven komen aanbieden. Dit gaat gepaard met een ceremonie die te volgen is vanaf het Paleisplein. De nieuwe ambassadeur arriveert 's morgens vroeg in galarijtuig begeleid door ruiters van de Bereden Marechaussee. Bij Paleis Noordeinde staat een erewacht en een militaire kapel opgesteld. Na een eresaluut van vier trommelfs wordt het volkslied

van het land van de ambassadeur ten gehore gebracht, gevolgd door een inspectie van de erewacht. Binnen wordt de nieuwe ambassadeur opgewacht door de koning. Vanaf het Paleisplein kun je de aankomst van de koets, het spelen van het volkslied en de inspectie van de erewacht volgen - altijd weer een bijzonder moment in hofstad Den Haag.

Wanneer & waar: 20 nov, 4 & 18 dec, Paleis Noordeinde
Meer info via koninklijkhuis.nl

PLAY

Joe Puglia en Cristiano Viviani verkennen in *PLAY* verschillende manieren waarop we luisteren. In dit laboratorium onderzoeken zij hoe publiek en uitvoerders samenwerken om muzikale betekenissen te creëren en hoe we door muziek verbindingen en gemeenschappen opbouwen. Het HaagsPianoHuis nodigt musici en publiek uit tot interactie en reflectie over hun collectieve eigendom van geluid om een uiteindelijke voorstelling te creëren. Studenten van het Koninklijk Conservatorium onderzoeken hoe dit resoneert met publiek. Het laboratorium bestaat uit vijf bijeenkomsten die bij voorkeur als serie, maar ook onafhankelijk van elkaar kunnen worden gevolgd. De voertaal is Engels maar waar nodig wordt er in het Nederlands vertaald.

Wanneer & waar: 20 & 27 nov, 4, 11 & 18 dec, HaagsPianoHuis, Noordeinde 64A
Meer info via haagspianohuis.nl

Kun je de tijd verstaan?

We leven in een uitdagende tijd. Grote, complexe vragen lijken zich alsmaar op te stapelen. Het kan je soms zomaar aanvliegen: waar gaat het heen? Wat is wijs en goed? Vraagt onze tijd om actie of reflectie, om creativiteit of continuïteit? Of zijn dit geen tegenstellingen en moeten we eigenlijk alles tegelijkertijd? In de nieuwe reeks van de LUX Academy ligt de focus op de vraag hoe je de tijd kunt verstaan. Wat zijn

leidende stemmen en profetische geluiden? Hoe blijf je overeind in alle berichten die je tijdljn overspoelen? Wat vraagt deze tijd van ons? Op donderdag 21 november wordt aan Maxim Februari de volgende vraag gesteld: wie zijn wij in tijden van AI? Er is live muziek, een live interview en ruimte voor vragen uit het publiek. De gesprekken worden geleid door Jonathan van der Geer. Je kunt gratis deelnemen of een donatie overmaken bij aanmelding.

Wanneer & waar: do 21 nov, 20.00u, Amare, Spuiplein 150
Meer info via luxdenhaag.nl/academy

- MAAIKE WEERWAG -

Persoonlijk & laagdrempelig

www.oktober-uitvaart.nl

oktober uitvaartzorg
06 55 17 26 83

Taxichauffeur gezocht

Taxi Centrale Haaglanden

zoekt chauffeurs en/of chauffeuses in het bezit van een chauffeurspas.

Personenvervoer v.d. Vijst

070-3072000 • info@vduwist.com

HAAGSE KWESTIES

Idee voor een Haagse kwestie?
Mail naar Milja de Zwart: milja@xs4all.nl

Haags erfgoed, vijftig jaar Koot en Bie

Mag ik eive un tèltsje?

Zo er iets Haags is, dan zijn het wel Koot en Bie. Dit najaar is het vijftig jaar geleden dat zij het Simplisties verbond oprichtten. Van de eerste televisie-uitzending op 6 november 1974 tot aan 22 maart 1998, ruim 24 jaar, zette het cabaret-duo de toon op talloze zondagavonden.

De vijftigste verjaardag van Koot en Bie gaat niet geruisloos voorbij. Allereerst is er onder de titel *Toen werd nu* tot en met 19 januari 2025 een tentoonstelling in Beeld & Geluid in Hilversum, waar heel veel typetjes herleven. De VPRO-televisie vertoont vanaf vrijdag 29 november een gelijknamige serie van zes afleveringen, waarin het oeuvre van het Haagse duo wordt belicht. En in Den Haag maakte Sjaak Bral in oktober al een terugblik op dit Haagse 'erggoed': een theateravond met de toepasselijke naam *Mag ik even een teiltje* (mag ik eive un tèltsje).

Vrije jongens uit de Schilderswijk

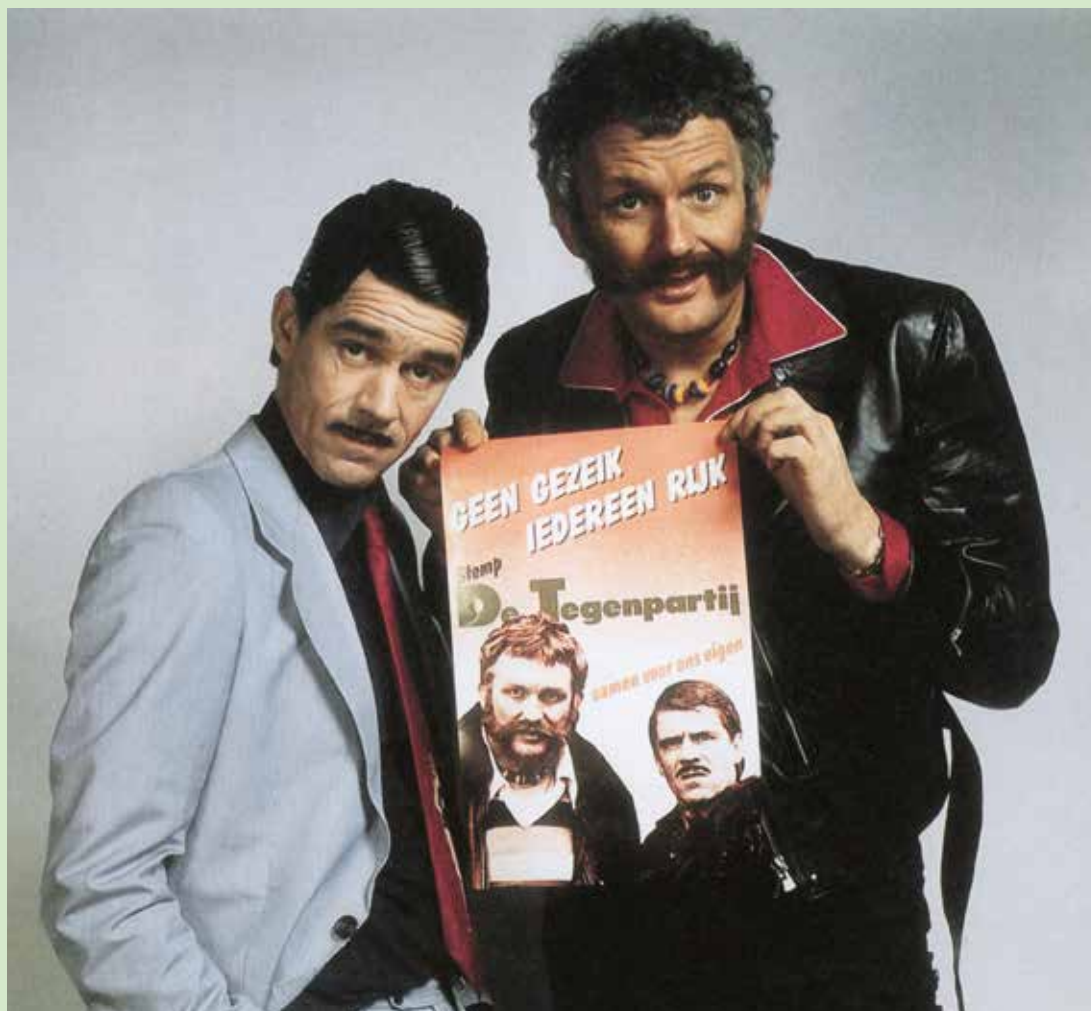
Om dat teiltje werd meteen al de eerste avond ook letterlijk gevraagd. Dat had te maken met misschien wel de raakste Haagse typetjes die Koot en Bie neerzetten: het duo F. Jacobse en Tedje van Es, vrije jongens met roots in de Schilderswijk. De scharrelaars doken voor het eerst op eind 1978 en werden onsterfelijk toen ze een tuin winterklaar gingen maken met neutronenkorrels tegen het scheurgras. En als Maison Prettyboy alle dameswensen vervulden, ook die van "blauwe knoflooktantes uit Kijkduin".

Bijna twee jaar later, op 4 november 1980 (toevallig de dag dat in Amerika republiek Ronald Reagan tot president werd verkozen) besloten F. Jacobse en Tedje van Es de Tegenpartij op te richten. Dat ging officieel, op een persbijeenkomst in Hotel Corona, waar politieke journalisten als Dick van Rietschoten (tegenwoordig

hoofdredacteur van *de Vogelwijker*) en Arendo Joustra (die in december voor *de Volkskrant* zou gaan werken) op afkwamen. De verkiezingskoorts had Nederland al in zijn greep: in mei 1981 zouden de kiezers een eind maken aan het kabinet van CDA (Dries van Agt) en VVD (Wiegel).

'Michiel de Ruyter had ook geen kasboek'

Koot en Bie gingen als Jacobse en Van Es eerst op verkenningstocht. Naar het Binnenhof, toen nog in de vertrouwde staat, dat wil zeggen dat je er nog op kon met je auto of bestelbus en dat de ijscoman, geholpen door een herfstzonnetje, goede zaken deed met dagjesmensen als gretige afnemers. F. Jacobse, gestoken in zijn lange bontjas, was goed op dreef. Hij peilde het idee om alle vrije jongens te bundelen in de Tegenpartij, die zou staan voor wat die vrije jongens willen: "We zijn best bereid om te betalen, maar laat ons dan ook met rust! Laat ons dan ook werken, en ouwehoeren met administraties en bonnetjes, schei uit. Michiel de Ruyter had ook geen kasboek aan boord."

Kees van Kooten en Wim de Bie als F. Jacobse en Tedje van Es. Foto: Roel Bazen

In hun verkiezingsprogramma Rugop '81 deden Jacobse en Van Es uit de doeken waar ze politiek stonden. Uiterst rechts. Zo was hun idee over integratie, zoals inburgering toen heette, gebaseerd op de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika. En hun verkiezingsslogans drukten uit waar ze economisch stonden: 'Geen gezeik, iedereen rijk' en 'Samen voor ons eigen'. Het was rechts-populisme waar nog steeds alle (serieuze) navolgers een puntje aan kunnen zuigen.

Kamervoorzitter Dolman als lid Tegenpartij

De Tegenpartij kreeg vleugels. Toen de minister van Cultuur de VPRO op de vingers tikte, omdat Jacobse en Van Es in strijd met de Omroepwet reclame

maakten voor allerlei Haagse firma's, kroop Kamervoorzitter Dolman in de huid van een lid van de Tegenpartij om hierover Kamervragen te stellen. "Is het uw bedoeling om alle vrije jongens de nek om te draaien?", vroeg hij de minister. In de peilingen voor de aanstaande Kamerverkiezingen stond de fictieve partij binnen een mum van tijd op twee zetels. Méér dan de Centruumpartij van die andere Hagenaar, Hans Janmaat, er ooit zou halen.

Geest uit de fles

Ot Louw, de filmeditor achter het Simplisties Verbond, herinnerde zich in een televisie-interview dat Van Kooten en De Bie daar enorm van schrokken. Louw zei dat de Centruumpartij 'kreten en delen uit het programma' overnam. "Ze werden dus gewoon rechts ingehaald! En dan is het dus geen persiflage meer. We hebben een paar avonden stevig geboomd over alle voors en tegens en het hele effect van de oprichting van de Tegenpartij. Het begon heel enge, gevaarlijke vormen aan te nemen. Toen hebben ze gezegd: 'De geest raakt uit de fles. We kappen ermee'."

Op zondagavond 10 mei 1981 trok het duo de stekker uit de Tegenpartij. In de zendtijd

van Van Kooten en De Bie doet VPRO-verslaggever Roel van Broekhoven 'live' verslag vanaf het Binnenhof. Jacobse en Van Es hebben een coup poging ondernomen maar zijn doodgeschoten. Niet voor altijd, want twee jaar later bliezen Van Kooten en De Bie de typetjes weer nieuw leven in. Ze waren té leuk om te spelen. Maar de Tegenpartij bleef dood en begraven.

Boe!

Juist om deze geschiedenis ging het afgelopen oktober mis toen Sjaak Bral tijdens zijn eerste theatershow Richard de Mos op het podium haalde. De Mos wilde er vertellen hoe de Tegenpartij hem had geïnspireerd tot de oprichting van Hart voor Den Haag. Dat ging de Haagse dichter Max Lerou, die ooit als omroepbestuurder van de VPRO dichtbij het vuur had gezeten, te ver. Vanuit de zaal riep hij: "Boe! Je hoort hier niet te zitten!" Hij vroeg nog net niet om een teiltje... Maar De Mos besloot niet naar de tweede avond te gaan. "Als een paar brogums het nodig vinden om zo te gaan gillen, dan kunnen wij beter wegblijven." Brogum? Geen Haags, maar het betekent iemand die niets (te doen) heeft.

Milja de Zwart

'Toen werd nu' is een tentoonstelling in Beeld & Geluid in Hilversum

3

4

5

6

9

12

15

16

17

bijbelse koning

halsjuk

handvat

rood-achtig

Puzzelpagina

A

F

S

8

7

9

6

3

1 WOORDZOEKER

G	G	K	R	A	S	T	A	G	L	D	R
K	R	E	E	K	O	F	N	A	O	N	F
O	E	R	C	P	T	I	A	M	L	O	E
D	B	S	S	A	V	R	E	E	A	L	O
M	I	T	P	L	S	H	S	S	C	B	R
E	O	F	E	I	T	C	U	D	O	R	P
H	O	W	D	M	O	S	A	S	N	T	E
T	H	N	N	R	E	N	B	D	I	R	J
H	Y	P	E	R	N	E	R	V	E	U	S
C	T	M	R	G	S	K	R	E	K	C	E
A	U	R	A	N	E	E	H	T	E	J	B
N	E	D	I	E	L	T	E	M	M	E	L

- Arend

Besje

Blond

Bosbes

Cascade

Etheen

Hooiberg
- Hotspot

Hypernerveus

Kerst

Kreek

Laars

Laconiek

Leiden
- Lemmet

Nachthemd

Numero

Productief

Proef

Rasta

Score
- Spion

Tegen

Tekenschrift

Treem

Trucje

Welving

Puzzel & Win!

Mocht u de oplossingen weten van de puzzels op deze pagina, dan maakt u kans op deze leuke Haagse sokken!
U kunt de oplossingen tot donderdag 21 november mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Oplossingen vorige editie:
Kruiswoordpuzzel: Madurodam
Sudoku: 4 - 2
Zweedse puzzel: Wintertijd

Wij feliciteren de winnaar van de vorige editie met een mooie prijs. De Haagse Harry Sokken, gemaakt van bamboe, gaan naar: *Nicole Kleven*

Win Haagse Harry Sokken - Model 'Standbeeld'
Limited edition! Deze sokken verschenen ter ere van de Haagse Harry tentoonstelling in het Haags Historisch Museum. Gemaakt van bamboe, dus duurzaam.

De sokken zijn ook online verkrijgbaar via www.haags.nl t.w.v. € 14,95 (excl. verzendkosten).

U dient deze prijs zelf op te halen bij De Haagse Tijden op de Laan van Meerdervoort 174, Den Haag (tijdens kantooruren).

2 SUDOKU

		4			2	9		
	2	9			5	8		1
					7			2
				6		2		
		8				7		
				5		3		
	4	7						9
1	9			4				
			1					5

			2		3			
	3					5		
5		6					1	
2	1		7					8
9					5			3
			4	1				9
					8			
		1				6		
3	8							5

HENNINK

installatietechniek b.v.

Totaalinstallateur & Vastgoedonderhoud

ALLÉÉN DIT JAAR NOG TOT €4.500,- SUBSIDIE

ONTVANG T/M 31 DECEMBER 2024 SUBSIDIE VOOR HET VERWIJDEREN VAN UW GASKACHEL/GASGEISER

Wilt u in uw woning een gaskachel en/of een gasgeiser laten verwijderen? En wilt u een systeem waarmee u de woning kunt verduurzamen? Dan bent u bij Hennink aan het juiste adres.

Hennink is dé installateur van regio Den Haag en omstreken. Vraag nu vrijblijvend een offerte aan en wij installeren uw nieuwe CV met de subsidie van de gemeente Den Haag.

U kunt maximaal € 4.500 subsidie ontvangen om uw huis te verduurzamen. Of zelfs € 5.625 als u een geldige Ooievaarspas heeft.

Meer informatie kunt u lezen op de site van de gemeente Den Haag. www.denhaag.nl/nl/subsidies, maar u kunt met vragen ook altijd telefonisch bij Hennink terecht of via de mail info@hennink.info.

HENNINK ONTZORGT!

BEL VOOR ADVIES

(0900) 0105

(lokaal tarief)

Zinkwerf 45 | 2544 EC | Den Haag | www.hennink.info

Wij werken voor o.a.: Particulieren, bedrijfspanden, winkels & scholen en woningportefeuilles